

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű rószai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszko István lelkészhez Rákócskeresztúrra (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

NOSZKÓ ISTVÁN

rákócskeresztúri lelkész.

Helyettes szerkesztő: MARCSEK JÁNOS bpesti vallásnár.

FŐKÖNYVTÁRSNAK:

Scholtz Ödön Dr. Varsányi Máttyás Blatniczky Pál

Budai II. lelkész. einkotai lelkész.

Megjelenik hetenként egy íven

A lap ára:

Egész évre 20 K

Félévre 10 K

Egyes szám ára 50 f

Hirdetések és pályázatok ára

Egyes oldal 40 K

Állandó hirdetések negatívum szerint

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: Államosítás. *) — Hol késsel Lutheránia? Duszik Lajos. — A vallás-tanítás reformja. Mayer Pál. — Széljegyzetek. Kiss Béla. — Belélet — Pályázatok és hirdetések.

Államosítás.

*) Dázszyi Vilmos igazságügyi miniszter a közoktatásügyi miniszter vetésébe is belevágta a sarlóját. Programmul tüzte ki az összes állami iskolák államosítását. Ha ezt a határsértést a közoktatásügyi miniszter eltűri, az az ő dolga, — bizonyosan van rá oka, de mi kénytelenek vagyunk a magyar közoktatás és az államnak az egyházakhoz, mint iskolafenntartókhoz való viszonya nézőpontjából az államosítás kérdésével is foglalkozni.

Kétségtelen, hogy nem nehéz az iskolák kérdésében az állam és az egyházak érdekeit ellentétbe állítani és egymás ellen kijátszani. Mondhatjuk, hogy az állam egyetlen érdeke állampolgárokat nevelni, úgy, amint azt az állam mindenkori helyzete és fejlődése követeli. Mondhatjuk azt is, hogy az egyházak legfőbb érdeke pedig vallásérkölesi alapokon álló egyházhívek nevelése. E két érdeket ha élesen szembe helyezük, akkor az állam nem tűrheti a felekezeti iskolákat, viszont az egyházaknak tiltakozniuk kell az iskolák államosítása és ezzel esetleg a vallásellenes nevelés propagálása ellen.

Magyarország ezeréves történetében azonban ez a két érdek soha ellentétbe helyezve és egymás ellen kijátszva nem volt. Egészen újkeletű irányzat az, mely az állami érdek cégére alatt vallásellenes mozgolódást rejteget. Ennek az irányzatnak nemzetközi s így a nemzeti és hazafias nézőpontokat mellőző, solszor gunyoló és lekicsinylő szövelezések a hirdetői és képviselői. A józan hazafias felfogás azonban az egyoldalúság ellen mindig tiltakozott. Tiltakozik most is és rámutathat arra a harmóniára, amely az állami és felekezeti szempontokat illetőleg eddig a közoktatás terén nálunk évszázadok

hosszu sora óta megvolt. Ezt a harmóniát megbolygatni bűn.

Senki sem vitatja, hogy az államnak joga van az összes iskolák államosítására, ha van hozzá elegendő pénze. Mert az iskolák államosítása jórészt csak pénzkérdés. A dolog ezen részéről nem akarunk szólni. Nem is érdekel.

Fontosabb az államosításnak hazafias és kulturális megítélése. Az államnak nem lehet érdeke, hogy a közművelődés terén századok óta leghivebb munkatársait, az egyházakat most, a hazafias nézőpontot merőben ignoráló, nemzetközi jelszavakkal zászlóskodó érdekesoportok kedvéért magától elidegenítse. A történet igazolja, hogy iskolákat, nyomdákat, közművelődési intézményeket nem a folytonosan harcokban védekező állam, hanem a harcok sebeit gyógyíttató egyházak állították és tartottak fel. Együtt szolgálták benne a hazát és a közművelődést. Maig is együtt szolgálják. Ami különösen a mi evangélikus egyházunkat illeti, a kultúra terén tett hazafias szolgálataival és munkálkodásával méltán dicsekedhetik. Mert ha merültek is fel esetek, amelyek egyesek pánszláv vagy pángermán mozgolódását leleplezték, bizonyos, hogy maga a tótul és németül beszélő evangélikusok serege hazaellenes soha nem volt. Ez a kétségtelen tény azt mutatja, hogy az evangélikus iskolák is mindig teljesítették hazafias és kulturális kötelességeiket. Mennyire híven teljesítették, bizonyítja az a statisztika, amely a magyarországi népesség írás-olvasását felekezetenként kimutatja.

Sajnos, vannak Magyarországon egyházak, amelyek úgy a hazafiság, mint a közművelődés szempontjából sok kívánni valót hagynak maguk után. Ezek iskoláit ám államosítsák. De a nemzeti érdekeket soha meg nem értő Vázsonyiak tulzásai nem pusztíthatják el százados multak nemes és értékes alkotásait csak azért, hogy

helyükbe a fejtelten radikalizmus szörnyszülöttei kerüljenek. Az iskolák államosítása csak ott lehet hazafias és kulturális érdek, ahol e kettős célnak és feladatnak együttes szolgálatát tudatosan mellőzik. — Még ott sem szükséges az államosítás, ahol csak mulasztások mutatkoznak, amelyeket könnyű szerrel ki lehet küszöbölni, — annál kevésbbé ott, ahol az egyházi iskolák minden tekintetben kifogástalanul teljesítik hivatásukat.

Kívánatos, hogy ezzel a reánk nézve, mint iskolafenntartó egyházra nézve rendkívül fontos kérdéssel minél szélesebb körben s minél behatóbban foglalkozzunk.

Hol késel Lutheránia?

Szatirát kellene írni, ha a dolog nem volna oly kétségbeejtően komoly. Mi üdvözöltük a „katholikus autonómia“-t (erről máskor), mi bizonyos megértő résztvevő rokonérzéssel tártuk ki kárjainkat a hasonlóan szegény kath. alpapság mozgólódásai felé, a mi jóhiszemű egyháztagjaink nagy helyesléssel hallgatják meg a „dekadens, destruktív zsidó sajtó“ elleni kirohanásokat, sőt részvényeket jegyeznek a „keresztény“ sajtóalapra, mint a pozitív hit és keresztyén erkölcs szolgálatába állítandó kulturtényezőre, fiaink és leányaink ott táncolnak a kath. leány- és legényegyletek báljain, szép, de mindig értéktelen s őszinteségükben mindig vérszegény pohárköszöntőket harsogunk és hallunk a lelkészbeiktató ebédeken, a felekezeti türelemről, békéről, és olykor még az együttműködésről, holott a késnyakunkra illesztődött, a talaj aláknaknázva, a rajvonafak ellenünk megásva és felszerelve.

Harc van kitoróban, a legáldatlanabb és legidőszerűtlenebb, egyben a legszenvedelmesebb, a felekezeti harc.

Nem esodálkozom, ha esodálkozást, megdöbbenést váltanak ki eddigi szavaim is, sőt a felekezeti izgatás gyanujának a nyakunkba akasztásán sem ütődném meg. De nem tudok hallgatni. Nem szabad hallgatnom. Az ébresztő harangkötelei kell erősen megrántanunk, hogy ha van még életerő, vagy legalább életigény egyházunkban, ébredjen fel, szerelődjék fel, vagy készüljön a lassu, siralmas sorvadásra.

Ma a kongregációk annyira éreztetik hatásukat, hogy ezek munkájának ellensúlyozására tennünk kell valamit, ha magunk erély- és erőtelenekek vagyunk, országos törvénnyel tilalmat emeltetnünk az ellen a rendszerező izgatás ellen, melyet ezek az alakulatok a „vegyes házasság“ ellen intéznek. A „ne temere“ él; pak aki nem

látja. Ma reverzális nélkül megáldhatatlan ágyasság a protestáns féllal kötendő u. n. vegyes házasság s mivel az érzékeny, a vallásosan megművelt kedélyre ez a tudat legalább is sértő, tehát a kapacitálható másik féltől várja a helyzet tisztázását. No, a mi hiveink pedig igazán kapacitábilisek. Így veszítünk lassan-lassan ma csak egy két élő vesszőt, de amely holnap erdőnyivé nőhetett volna. Statisztikánk beszél. E számok a kongreganzálás diadaláról s a mi önmagunk létérdeke ellenére értelmezett, tehát balog szabadelvőségünk kártékonyágáról állitanak ki bizonyítványt.

Szórványainkban csendesen csorog el vérünk. Gazdátlan ház gyanánt török-romlik élőtléglánkint egy-egy diaszporánk s egy sem lstennek, sem embernek semmi hasznót nem hozó gyűlési napunk kiadásának árán legalább egy ilyen gátátszakadást be lehetne tömögetnünk. Mi alszunk s a fejünk alól kisiklik a párna. Bezzeg a mi pásztortalan nyájaink idegen pásztor szavára könnyen hajlanak. Ki törődik velünk?

Lelkészeink siránkoznak a megélhetés terhe alatt. Kinek fáj a fájalmunk? Kinek gondja a gondjuk? Egyházaink népe velünk együtt siránkozik, de az adóemelés, a tehernek önkéntes vállalása, késik az éji homályban. . . .

Ez a szolidaritásbeli fogyatékoság — tisztelet és áldás a kivételeknek — veszedelmes pusztító betegségnek szimptomája. . . .

De nem ezekről akartam beszélni, bocsánat!

Canossába indultam e cikkecskémmel. Meakulpázva s fejemre hamut hintve vallom be tévedésemet a szekularizációnak oly hangos követelésével, Tévedtem. Kapi püspöknek és a többi antiszekularizátornak van igaza. Lehet, hogy ezt az igazságukat nem látják oly tiszta feketének, mint én, de — ismétlem — nekik van igazuk. *A szekularizációra éppen az evangélikus egyház sirásóinak van szüksége.* Megölne minket. Meg. Most látom.

Az átkongreganzált kath. társadalom, mely jóhiszemű együgyű hiveinket is befogta hadi szekerebe, oly erősen fel van készülve az esetleg forradalomszerűen és kívülről megteremtendő szekularizációra, hogy soha olyan fellendülés a reakció sötét berkeiben nem lehetne, mint akkor.

Adatok, tények, élmények alapján beszéllek. Ki kételkedik, egy két jelenségen tűnődjék el s nem fog tovább kételkedni.

A szekularizáció oly hatalmas hitéleti felbuzdulást, az örökségeknek, hagyományoknak olyan özönlését jelentené a „kifosztott, koldus sorsa juttatott“ anyaszentegyház számára, hogy azzal mi nem versenyezhetünk. Mi készületlenek és talán tán teljesen alkalmatlanok vagyunk a

szekularizációra. Ez nálunk a terhektől való teljes és általános meglépés alakjában, tehát az *egyéni* szekularizációként ma is él. Nem tetszik látni? Hol itt a nagy egybeforrás az egyházzal? Hol itt az egyházért élés-halás elszántsága? Hol itt a hozományról és járulékaikról, tehát a mennyasszonyról is (ma már az is csak járulék) lemondó felekezeti öntudat, mely inkább szerelmét (?) fojtja el, mint reverzalist követelő igényét? Hol itt az a kihívó, tüntető templomosság és ünnepmegülés? Hol itt az iskolaszervezés komoly átgondoltsága, áldozatos fenntartása? . . . Hiszen mi az iskoláinkat feléltük jó részben. Sőt ma is hallunk meg nem gondolt beszédeket s látunk át nem nézett írásokat, melyek az állam feladatának, jogának és kötelességének tekintvén az iskolaalapítást és fenntartást, a lelkeszi fizetésrendezést *iskoláink rovására* vélik elintézni. Ma? A kongreganista és szerzetes állami tanítók és tanítónők rajvonalba tömörülése idején? Ma, amikor a felekezeti harc az iskolák pódiumára kezd sodródni? Ma, amikor a vallás- és tanulmányi alap „autonom“(1) kezelésével hatalmas területet hódít meg az agresszív a nekünk életrehalálra harcot üzenő propaganda fidei? Ma, amikor egy hatalmas katolikus társadalom áll falanxba a mi desolált, széteső, kifelé csatázás helyett befelé marakodó Lutherániánk előtt? . . .

Keserű beszéd ez? Lehet. De a való sötétsége és sivársága nagyobb e keserüségnél.

Tömörüljünk! Esméljünk! Ébredjünk!

Hol kései Lutheránia. . . .

Duszik Lajos

A vallástanítás reformja.

Irta: Mayer Pál

II.

Intelligens családjaink — sajnos — lelkük épülésével keveset foglalkoznak. Imádkozni ritka esetben szoktak — az egyházi énekek éneklése, mint magán áhitat; fölényes mosoly tárgya. Mintha bizony az intelligens elem lelkének mindezekre szüksége sem volna! A vallásos közöny, a laza erkölcsök, a becsületnek beteges érzékenysége, a társadalmi érintkezés számtalan indokolatlan surlódása épen a lélek igaz vallásos műveltségének hiányára vezetendő vissza. Mit mondjunk? A lelkiüdvösség elérésére az intelligens ember számára nincs más eszközünk mint Isten ígéje. Tagadhatatlan azonban, hogy hazai irodalmunkban nélkülözzük azt a formát, a melyben az ígét művelteinknek nyújthatnók. Jó, formailag is tökéletes, a tudományosan képzett ember szelleme világa számára is élvezetet nyújtó vallásos elmél-

kedések, rövid áhitatos imákkal, egyházi énekeink hangjegyekkel ellátva — ami fontos a zenélni tudó családok szempontjából: azt hiszem megfelelő eredménnyel járna a családi áhitat meghonosításánál. Megfelelő szépirodalomról is kellene gondoskodnunk. Népiratkáink vannak, de súlyosabb értékű vallásos könyveink művelteink számára néhány kiadványtól eltekintve nincsenek. Érdekes és értékesnek látszó kísérlettel foglalkozik a róm. kath. egyház, amely hatalmas alapjai segítségével egy napi lapot óhajt megszerezni, a melyben a „Pesti Hírlap“ többnyire laza erkölcsű „Esti levelei“ mintájára ker. erkölcsessel telített elmefuttatásokat óhajt közölni. Mindenesetre a napi és időközi sajtóban, mely az intelligens elem legszivesebb lelki tápláléka, a ker. erkölcsre nagy súlyt kellene helyezni.

Templomainkban is sokat lehetne és kell változtatni az intelligens elem javára. Persze az ige kára nélkül. Mindenek előtt maguk a templomok vessék le ridegségüket sok helyen. Az nem evangéliumi elv, hogy a templom belseje visszataszítóan rideg legyen. A feltétlen tisztaságot, a csint, a templomi művészetet nem szabad kizárni. Télen át a templomok okvetlenül fűtendők. A szép orgona- és énekszó kiegészítése képen alkalomszerűen egyházi műénekek is előadandók, ami a bárhol szervezhető énekhar segítségével könnyen keresztül vihető. Egyszerű és köznépknek megfelelő istentiszteleteink így külső formában — a művészi elem javára sokat nyerének s templomainkat művelteink is szivesebben látogatnák saját maguk és egyszázuk javára. A művészi szép után nekünk — sajnos — kevés az érzékünk s e tekintetben a róm. kath. egyház nálunk jóval előbbre van.

A hol nagyobb számu intelligens hiveink vannak — a tapasztalat igazolja — hogy a vallásos esték legértékesebb szereplői sorukból kerülnek ki, a mi azt igazolja, hogy a vágy a szent után él az ő lelkükben, szívesen is befogadják a kellő formában.

A gyermekek vallásos oktatása kell, hogy a családban vegye kezdetét. A hol a gyermek édes atyjával, vagy édes anyjával nem tanult imádkozni, aligha tanulja meg az életben. Az első benyomások a gyermeki lélekre a legtartósabbak. A szülők kell, hogy szívükbe vessék a szentírás intelmét, az Ur Jézus komoly szavait: „Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket és ne tiltsátok el őket; mert ilyeneké az Istennek országa“. (Márk. 10. 14.) Ahol a családi ételszellem egészséges, vallásos, istenfélő: ott Istennek országa, az egyház nincs veszélyeztetve. Viszont, a hol a családok legszentebb kötelességek végzését elhanyagolják, a nyilvános vallásoktatás is rend-

szerint eredménytelen marad.

Midőn a gyermek tanköteles korba jut, a vallásos ismeretekben való oktatása nyilvánossá válik. A legelső fokon élő szó után tanulnak. S itt sikra kell szállanom Paulik nézete ellen, a ki az ó-szövetségi történeteket ki akarná küszöbölni a ker. vallásoktatás köréből. Az új szövetséget az ó szövetség nélkül egyáltalában nem tudjuk elképzelni; mert Istenországa fejlődésének szempontjából a kettő szervesen összetartozik; amaz az ígéret; emez az ígéretek teljesedése. Az meg csak természetes, hogy ha valakit Istenországa számára akarunk nevelni, annak alapjával is megismertetjük, nem csak az alap nélküli épülettel. Az üdvtörténet szempontjából az ó szövetség mellőzése lehetetlen dolog. Az áhitat, a vallásos buzgóság ápolása szempontjából történetei elsőrangú fontosságuk, nem kevésbé fontosak a ker. erkölcsi elvek szempontjából is. Nagyon sértők és nem helytállóak Paulik megjegyzései József és Jákob történetére. Szebben, jobban Istennek bölcs előrelátását, gondviselését, igazságosságát nem is lehet szemléltetni mint eme történetekkel.

Paedagógiai, logikai ellenvetések? Paulik, mint lelkész jól tudja, hogy a vallásos lelkület az emberben se a paedagogia, se a logika törvényei szerint nem fejlődik. Megöszül és megkopaszodik számtalan koponya a kutatásban s vallásos kedély, szivnemesség tekintetében, gyermeki hit és Istenbe vetett bizalom dolgában meg se közelíti a gyermekkor romlatlan kedélyvilágát. Azért mondja Jézus: A ki nem úgy fogadja be az Istenországot, mint gyermek, semmi képen sem megy be abba. (Márk. ev. 10. 15.) És ma is talán a cél elérése a földolog, melyet a fogékony, áhitatos gyermeki lélek biztosít, mint a logika és a paedagogia szabályai.

Midőn a tanköteles korból a gyermek kikerül, az utak kétfelé válnak. Egyesek otthon maradnak, mások tovább folytatják a tanulmányukat, vagy életpályára lépnek s elszegődnek tanoncoknak, cselédeknek stb. Az otthon maradtak az ismétlő iskolába kerülnek s a vallásos nevelés szempontjából ezek annyiban szerencsések, hogy a szülői ház légkörében fejlődnek tovább. Mert az ismétlő iskolában megfelelő vallásoktatásról egyházunk egyáltalában nem gondoskodik. Az egyetememes vallásoktatás; tanterv és utasítás meg sem említi az ismétlő iskolákat, a mi oly hiány, mit sürgősen orvosolni kell. Nem gondoskodunk a tanoncok, a cselédek vallásoktatásáról pedig ezek vannak a legnagyobb erkölcsi veszélynek kitéve. Igaz, hogy a társadalmi élet eme páriáit vallásilag gondozhassuk, cseléd és tanoncotthonokra lesz szükségünk, ahol szabad-

napokon — vasárnap v. ünnepnap délutánonként a megfelelő vallásoktatás számára is hozzáférhetőek volnának. Remélhetőleg a háboru után e tekintetben is tudatára ébred egyházunk magasabb kötelességeinek. Feltétlenül helyeslem a róm. kath. egyház amaz intézkedését, hogy egyszerűbb hivatással a házasságkötés előtt 1–2 órán át a katechismussal foglalkozik, aki ezen oktatásnak nem veti magát alá, annak házasságát egyházzal meg nem áldja. É jó szokás egyházunkban is meg volt, de egy-két hely kivételével, Ugy lát-szik, végleg elmaradt.

Középiskoláink vallásoktatása ellen legfeljebb azt a kifogást emeljük, hogy nem tartjuk fenn eléggé a kontaktust az egyháztársadalmi élettel. Megfelelő ifjusági körök szervezése kell, hogy a vallásoktatást kiegészítse. Mert az élet és az egyház számára nevelünk s a vallástani nem csupán tantárgy.

Sokkal mostohább helyzetben van a főiskolai s az egyetemi ifjuság. Ezek lelki életének helyes irányításával nem törődik senki. Pedig különösen ebben a korban, midőn az ifju lelke a különféle szellemi áramlatok keresztülrébe kerül, van szüksége a fiatalságnak a vallás örök isteni igazságainak erejére. Gyengén megalapozott vallásos ismeretek mellett a hitnek gyengén pislogó mécsese is csakhamar kialszik s győz a lélekben a destruktív irány. Ezek elvesznek egyházunk s Istenországa számára a nemtörődöm-ség miatt. Isten ígéje örök erkölcsi igazság, mely mindenki számára igaz lelki gyönyörűséget okoz, ki azzal szeret foglalkozni. Lelkünk békéje, lelki életünk zavartalan egyensúlya csak is az Isten-nel való együttélés által van biztosítva! A róm. kath. egyház internátusai kitünően vannak vezetve. Azokban gondoskodnak az ifjuság lelki életének szükségleteiről vallásos tekintetben is s a tapasztalat igazolja, hogy vallását szerető, egyházáért élni halni kész egyének kerülnek ki azokból. Ma ők a mi példaadóink s ha példájukat nem követjük *evangeliumi szellemben vezetett* internátusok. Otthonok felállításával — középosztályunk nagy része végleg a hitközöny, a hitetlenség örvényébe süllyed. (Folytatjuk.)

Széljegyzetek.

Raffay dr. beszéde. Nagy hullámokat vert fel Dr. Raffay Sándornak egyházi beszéde, melyet a Deák-téri evang. templomban elmondott Kossuth halálának évfordulóján a politikai világ előkelőségeinek jelenlétében. Sietünk kijelenteni, hogy szinte örömmel köszöntjük e nagy hullámokat felkorbácsolt eseményt, mely régi idők óta

az első dokumentum arról, hogy mi evangelikusok: *vagyunk*. A Dr. Raffay beszédét tehát már abból a szempontból is örömmel kell köszöntenünk, hogy azzal alkalmat adott annak a téves hitnek eloszlatására, hogy mi már: nem vagyunk, hogy minden téren leszorultunk volna már arról a pozícióról, a honnan az élőt észre lehetne venni. Ez azonban — hogy úgy fejezzem ki magam — csak helyiérdekű szempont. Kérdés most az, vajon elfogulatlan, tárgyilagosságból, nekünk lelkészeknek *hogyan és miképpen kell mérlegelni a Raffay által mondott beszéd következményeit*, vajon volt-e okuk a pártkeretek közzé ékelt államférfiaknak arra, hogy a beszéd egyes részei miatt megnehezíteljenek?

Vessünk egy pillantást a beszédre, azután a hallgatókra.

Nagyon helyes volt, hogy Raffay dr. ezen beszéde a Budapesti Hírlap vezércikkének keretében egész terjedelmében megjelent. Igen legalább a beszédet mi is megismerhattük. És azt elolvasva megállapíthatjuk hogy Kossuth Lajos szellemével kapcsolatban elévülhetetlen örök igazságokat tartalmazott. Mély nemzeti tartalma, rövid kerek formájában semmi kivetni valót nem tüntetett fel. Csupán a hely szempontjából lehetne kifogást emelni ellene annyiban, hogy a mennyiben templomi beszéd is volt, nélkülözte az evangéliomi színezetet. Elolvasva a beszédet tényleg: egy az, amit nélkülöztünk, a beszéd templomi jellegét, anélkül azonban, hogy a tartalom igazságait kétségbe vonnók. Sőt igen helyeseljük azt.

Ami a hallgatóságot illeti, a mennyiben a politikai pártok vezetői és tagjaiként jelentek meg a templomban — tényleg feszélyezve érezhették magukat a beszéd hatása alatt. Ám e politikai kiválóságok épúgy nem menthették fel Raffayt kijelentésének megtétele alól, minthogy nem menthet fel egy lelkészt sem az igazságok hirdetése alól a nép közismert és jellegzetes hibáinak elfajulása, a község v. város vezetőinek hivatali áldása, hatalmi ereje. Raffayval is az ország fővárosában a legelőkelőbb pártpolitikusok részéről egyszerűen csak az esett meg, a mi meg szokott történni a falusi lelképászorok legfőbbjével, kiknek mélyrevágó beszédei után egyik-másik hallgatóban fel szokott ébredni a maró öntudat, mely ebben az érzésben szokott kifejezésre jutni: „No a pap kiprédikált“. De a mint egy lelkésznek nem szabad magát befolyásoltatni az egyháztag ilyen megjegyzésétől, úgy nem szabad Dr. Raffaynak sem megijedni az ily fajta kijelentésektől. Ám az a nyilatkozat, melyet Raffay dr. a politikai hiradó kijelentéseire tett, azt a benyomást teszi ránk, mintha abban bizonyos fokú lehangoltság, elkedvetlenedés sőt — elhall-

gatás is foglaltatnék. Erősebb kijelentésekre, erősebb elhatározásokra lett volna a nyilatkozatban szükség, melyből rendületlenül kitűnt volna, hogy a Krisztus szolgája az igazságok hirdetésében semmijéle földi hatalom előtt nem defferál; melyből bebizonyosodott volna a Luther féle erős elv: Máskép nem tehetek. Mi lelkészek szeretjük látni azokat a nemes péloákat, melyek nyomán mi is hasonlóan eselekedhetünk. Mindnyájunknak volt a Raffay dr.-éhoz hasonló esetünk, ép azért teljes megértéssel izenjük neki, nincs miért csüggednie megtámadtatása miatt, sőt ellenkezőleg kötelessége teljesítéséért nyert elítéltetése csak fokozza önbizalmát, erejét, kitartását, mert ily esetben vele lesz mindig az evangélikus lelkészi kar támogató részvéte.

Hiss Béla

BELÉLET.

Egyetemes felügyelő választás. A bajori egyházköztség márc. 24-én tartott közgyűlésén Báró Solymosy Lajosra adta szavazatát. A sajókaizai és szomolnoki gyülekezetek Szentiványi Árpádra. A kiskőrösi gyülekezet 4-es szavazatát Dr. Osztróuczky Miklósrá adta. A szavazatbontó bizottság Budapesten április 9-én fogja megtartani ülését. A szavazás eredményét a sajtótudósító a napilapok útján fogja közölni.

Püspökjelölés. A bácsi egyházmegye felügyelőjének: Dr. Belbach Lászlónak és alesperésének: Dedinszky Jánosnak elnökle mellett tartott bácskai lelkészek és felügyelők értekezletén a Scholtz Gusztáv lemondása folytán megüresedett püspöki állásra, a mint a napi lapokból értesülünk, az egyházmegye főesperesét: Wágner G. Adolfot jelölte.

V. b. t. t. A mint a napilapokból értesülünk Ő Felsége a magyar király Szentiványi Árpád, a tiszai egyházkerület felügyelőjét, egyetemes egyházunk egyik felügyelőjelöltjét a valóságos belső tanácsosi címmel tüntette ki. Őszinte örömmel gratulálunk a kegyelmes urnak ezen egyházunk vezérfiatit ritkán érő magas kitüntetéshez, a melyek fényéből ev. közegházunk is részesül. A kegyelem Ura engedje, hogy jó erőben, friss egészségben sokáig tisztelhessük és szeretlhessük még!

Gyászhir. Egyetemes egyházunkat, s főleg annak gyámintézetét súlyos csapás érte. Báró Láng Lajos az egyetemes gyámintézet elnöke, a Pozsony városi esperesség felügyelője, egyete-

mi tanár igen tevékeny életének 69-ik évében Budapesten márc. 28-án elhunyt. A tudományos világban, s a politikai téren szerzett nagy érdemeiről megemlékeztek a napilapok. Mi csupán egyházi téren való szereplését említjük meg. Egyházi szereplése — bár az egyetemes közgyűléseken is gyakran láttuk — főleg a dunán-inneni egyházkerületben s a Pozsony városi esperességben volt igen intenzív. Minden fontosabb ügy tárgyalásánál felszólalt s böles és nyugodt felszólalása sokszor irányt szabott a határozatok meghozatalánál. Az utolsó kerületi felügyelő választásánál igen komoly jelölt volt Báró Láng Lajos is. Csendes természete azonban inkább a gyámintézeti szeretet munkához vezérelte s mint egyetemes gyámintézeti elnök kb. 10 évig működött áldásosan. Tetemét a Deáktéri templomból kísérték a temetőbe. A templomban Dr. Raffay Sándor bucsuztatta el igen találóan és szépen. A temetésen a Pozsony városi esperességet Pröhle Henrik alesperes képviselte s helyezett az egyházmegye nevében koszorút a ravatalra. Legyen az elhunyt főur emléke áldott.

Tisztelgés. Igen kedves meglepetésben részesítették Gyurátz Ferenc nyugalmazott püspököt volt titkárai, másod- és segédlelkészei, a midőn majd mindnyájan a mult hetekben nála tisztelgtek s hálájuk és szeretetük jeléül egy ezüst babérkoszorút nyújtottak át a mesternek. A megjelent tanítványok nevében Payr Sándor üdvözölte a főpásztort. A püspök meghatottan köszönte meg a szép megemlékezést s megáldotta a hű tanítványokat.

Hírlételek. A király Ő Felsége Dr. Haendel Dilmot, a debreceni tudományegyetem ny. v. tanárát, a selmecbányai főesperes lelkész fiát a főiskolai oktatás terén hosszú időn át kifejtett, buzgó és érdemes munkásságáért m. kir. udvari tanácsossá nevezte ki. Őszinte szívvél gratulálunk úgy az édes apának, mint a derék fiának.

Lelkészegyesületi hírek. *Vialicum.* Egyesületünk elnökének közbenjárására Dr. Thébusz Béla, fővárosi orvos néhai nagyemlékü édes atyja: Thébusz János volt zólyomi lelkész emlékére nagyobb alapítványt tesz MELB-nél azon célból, hogy közegyházunk lelkészei közül évenként egy-kettő nagyobb külföldi tanulmányutat tehessen. Az alapítvány első részletét, 500 koronát a nemes lelkü alapító befizette.

Kedvezményes vasuti jegyek. Tárgyában ismételtén is tárgyalt Dr. Raffay Sándor egyesületi elnökünk a m. kir. kereskedelmi miniszterrel, de sajnos nem a kellő eredménnyel, mert a féláru jegy váltására jogosító igazolvá-

nyoknak a lelkészekre való kiterjesztését egy régebbi minisztertanácsi határozat lehetetlenné teszi. Hogy ez alkalommal elnökünknek még is sikerült valamit kieszközölni, bizonyítja a hozzá intézett következő levél: „Budapest 1918 évi ápr. hó 2-án. Nagytiszteletű Uram! Folyó évi március hó 22-én kelt soraira értesitem, hogy az evangélikus egyház kerületi belmisszionáriusok részére kérelmezett szabadjegyek kiállítására és megküldésére a m. kir. államvasutak igazgatóságát egyidejűleg utasítottam. — Szívélyes üdvözlettel kész hige: Szerényi“. Mint említettük január eleje óta folyó hosszú tárgyalásnak lett az eredménye a márc. 22-én kelt beadvány s az ezt elintéző fenti levél. Ez pedig annyit jelent, hogy a négy egyházkerületnél alkalmazott vagy alkalmazandó négy missziói lelkész, hogy belmissziói munkálkodásuk megkönnyítve legyen, a vasuton szabad jeggyel utazhatnak. A bányai egyházkerület a mult évben Wallrabenstein Jakab testvért bizta meg a belmisszionak vezetésével. A többi egyházkerületben történt intézkedésekről még nincs tudomásunk, de bizonyára minden kerületben megtatálják az arra való lelkészt, aki ezt a fontos, elsőrangú munkát eredményesen fogja végezni.

Alapítvány. A reformáció 400 éves jubileuma alkalmával Morgenthaler Ferenc horvát-szlavon esperes és neje szül. Bruszt Erzsébet az ujpázuai árvaház javára 1000 koronás alapítványt tettek, mely összeget márc. 22-én további 8000 koronával növelték azzal az óhajttással, hogy ez összeget lehetőleg földvételekre kell fordítani, a melynek jövedelméből az árvaházban ev. hádi-árvák gondoztassanak. Morgenthaler testvér, akit az Úr öt gyermekkel áldott meg, ezen áldozatkészsége valóban nem szorul dicséretre.

Egy új lelkészi állás létesíthetése céljából Ujpázuán egy új telepítés alkalmából, hogy a letelepülők ne maradjanak lelkész nélkül igen helyes intézkedéseket tettek. Minden települő földvétele után 2%-ot egyházi papi földre tartozott adni. Morgenthaler Ferenc esperes és neje 10.000 koronát tett le e célra. Justh Géza lelkész 1600 koronával, Huber György 4900 K-val, Huber Jakab 3200 K., Kailer Frigyes 3200 K., Klaus Mátyás 1900 K., özv. Majerné 1600 K., Schumacher Jakab 1600 koronával járult hozzá. Ezen összegekből 30 hold papi földet vettek s ha az amortizációs kölesönt befizetik, új papi állást fognak szervezni.

Lelkészbeiktatás. A dunántúli evangélikus egyházkerület egyik legvirágzóbb, legnépesebb egyháza, a dicsőmultu téti evangélikus egy-

ház, melyben egykoron a nagy Tóth-Sipkovich János és tétii Karsay Sándor hirdették az Isten igéjét, virágvasárnapján lélekemelő ünnepély színhelye volt. Nyugalomba vonult kiváló lelkész: Horváth Sámuel volt esperes, egyházkerületi főjegyző helyébe e napon iktatták be hivatalába a hívek imponálóan megnyilatkozott bizalmából megválasztott új lelkészt: Kovácsics Géza volt győri hitoktató-segédlelkészt. A ragyogó szép tavaszi időben rengeteg közönség kereste fel a még Mária Terézia korában épült, ez alkalomra virágfüzerekkel szépen feldiszitett ősi templomot, melynek főmött padosaiban Csemez István orszgy. képviselő, egyházközségi felügyelő élén ott foglalt helyet a helybeli és környékbeli ev. intelligencia, sőt az új lelkész győri tisztelői közül is számosan. Az ünnepély d. e. 10 órakor vette kezdetét. A fungens lelkészek Pálmai Lajos győri esperes vezetésével, követve az intelligenciától, fehér ruhás leányok sorfala között, orgonabugás közben vonultak be a szent hajlékba, melyet már akkorra szorongásig megtöltött a közönség. Gyülekezeti közének után Kovács Mihály nagymóriczludai lelkész oltári igéket olvasott, majd Kovács István ujalomsoki lelkész buzgó imát mondott, minek elhangoztával Pálmai Lajos esperes az új lelkésszel az oltár elé lépett, s mindeneket magával ragadó ékesszólással elmondott, fennen szárnyaló gyönyörű beszéddel beiktatta őt hivatalába. Ez után az új lelkész tartotta meg beköszöntő beszédét. Szónoki készütséggel, hévvel, lelkesedéssel előadott beköszöntője általános mély hatást gyakorolt nemcsak gondosan kidolgozott volta és formai szépsége miatt, hanem főként evangéliumi szelleméért, melytől egy pillanatra sem tért el. Az evangéliumot, a Krisztust, a szeretetet hirdette és vallotta irányzójaul ihletett ajakkal, meggyőző erővel, s amint a szónok kiérezhetőleg szívéből, lelkéből beszélt, úgy szuggerálta a lelkeket, melyek teljesen hatása alatt állottak. Ha voltak, akik a választásnál nem tartoztak Kovácsics hívei közé, e beszédet, e programot hallva, bizonyára azok is büszkén vallják őt papjuknak és örömmel állanak követői közé. A beiktatás után gyülekezeti közgyűlés volt, melyen elsőben is Csemez István felügyelő üdvözölte lelkes szavakkal elnöktársát, majd a hivatalos ügyek lefolytatása után sorban tisztelgtek az új lelkész előtt a róm. kath. hitközség (plebánosával élén), az izr. hitközség és a politikai község küldöttségei. Ugy a felügyelő, mint a küldöttségek üdvözlésére az új lelkész igen találóan válaszolt. Ezzel a beiktatás ünnepélye véget érven, a kasszinó nagytermében mintegy 70 tagból álló társaság gyülekezett össze közebédre, melyen az

egyszerű, de jó magyaros, izletes ebédet szebbnél szebb felköszöntővel fűszerezték. Éltették az esperest, a felügyelőt, az új lelkészt, a lelkész elődjét s jelenlevő, a néptanítói pályán hervadhatalan érdemeket szerzett, ősz édes atyját, aki olyan derék fiaikat nevelt az egyháznak, a hazának. Az ünnepély külsőségeinek mintaszerű rendezéséért méltán illeti dicséret az új lelkész bátyját, dr. Kovácsics Sándort, az orvosi szakirodalom s a tudományos buvárokodás terén ismert nevű tétii járásorvost.

N. P.

Egyházfelügyelői beiktatás. Az alberti (Pestmegye) ev. egyház husvétii ünnepek első nappján iktatta be újonnan megválasztott felügyelőjét Dr. Kralovánszky Lászlót, a pestmegyei ev. esperesség ügyészét és eszévi földbirtokost. A beiktatott felügyelő e napnak emlékére a pestmegyei papi és tanítói árva gyermekek javára 500 koronás alapítványt tett. Az alberti egyháznál pedig 100 koronás bibliai alapot létesített, mely alapot a hívek közül egyesek 162 koronára emeltek fel.

Lelkészuálasztás. Néhai Frenyo Gyula főespereslelkész papi székét most töltötte be a nőgrádszentpéteri ev. gyülekezet, a midőn lelképásztórául Scholtz Andor esperess. segédlelkészt választotta meg. — A hántai evang. gyülekezet pedig Sokoray Bálint eddigi helyettes lelkészt választotta meg egyhangulag lelkészévé.

Két teljesen árva 3—5 éves egészséges leánykát szeretne örökbefogadni egy budapesti gyermektelen házaspár. Ha már az Isten kegyelme nem jutatta hozzá a családot örömhöz, ez uton óhajtanák kielégíteni gyermekek után vágyódó szívük nagy kívánságát. Az örökbefogadott két gyermeknek, igazán szerető szülei lennének. Jövőjüket illetőleg pedig az örökbefogadó szülők társadalmi állása és vagyoni helyzete teljes biztosítékot nyújtanak. Ha még rokonaik sincsenek, annál szívesebben fogadják őket, mert teljesen és osztatlanul szüleikké kívánnak lenni. Kérem a lelkésztestvéreket és a tanító urakat, hogyha ilyen árva gyermekekről tudnának, szíveskedjenek azokat vagy hozzám utasítani, vagy róluk nekem pár sort írni. Dr. Raffay Sándor ev. lelkész. Budapest, IV. ker. Deák-tér 4. II. emelet.

Hirdetések

felvételnek

„Igehirdető“ áprilisi füzetének tartalma:
 Szücs József: A föltámadás utja. — Husvét. Rédei Károly: Örüljétek! — Husvét. Debreczeni István: Élő reménység. — Husvét. Kirchknopf Gusztáv: Krisztusi gondolat legyen bennetek! — Konfirmációi. Soós Károly: Krisztus uralkodik. — Vasárnapi. Duszik Lajos: Boldogok a szelidek. — Vasárnapi. Vincze Elek: Óh én nyomorult ember! — Vasárnapi.

Ujdonságok!

Luther jelleme. Irta D. Valter V., fordította ifj. Viktor J. K. 8.—
A falu gondozása. Thessedik Sámuel élete, alkotási és művei. Irta Dr. Gaál Jenő. A m. tud. Akadémia kiadása K. 6.—
Háborus költemények. Irta Koleszár Andor ev. lelkész. K. —20
Vér és könnyek. Háborus költemények. Irta Koleszár Andor. K. —20
Jézussal a viharban. Ker. tanítások a világháboru idején. Irta Koleszár Andor K. 1.20
 Kapható: **KÖKAI LAJOSNÁL**, Budapest, IV.,
 Kamermayer Károly u. 3.

Konfirmációi tankönyvek.

Raffay Sándor: Evang. konfirmandusok kátéja. 5. javított kiadás. Ára 1 K.—
Tartsd meg, amid van, hogy senki el ne vegye a te koronádat? Konfirmációi tankönyv. 5. kiadás. Ára kötve —50 fill.
Ruttkay Sándor: Konfirmandusok könyve. 12-ik kiadás. Ára 50 fillér.
Mayer Pál: Evangelikus konfirmandusok vallástana. Ára 50 fillér.
Koren Pál: Konfirmációi könyv 4. kiadás. Német nyelven. Ára 30 fillér.
Belohorszky Gabriel: Evangelisch-christliches Confirmandenbüchlein. Elfte Aufl. Ára 40 fillér.
Halte was du hast! Konfirmandenbüchlein 5. Aufl. Ára kötve 90 fillér.
Ruttkay Sándor: Konfirmandenbüchlein. Ins deutsche überetzt von Georg Schmalz 3. Aufl. Ára 40 fillér.
Koren Pál: Konfirmációi könyve 3. kiadás. Ára 30 fillér.
Szeberényi: Wicznovány konfirmandu. Ára 1 K.

Kaphatók: **Scholtz Testvérek**
 könyvkereskedésében
 Budapest, IX., Jerecz-körút 19—21.

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, urvaesora-kelyhek, keresztelő kannák, oltári gyertyatartók, borkanecskék. — Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, chinaezüst dísz tárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. — Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÚT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

